

Crna Gora

Zavod za školstvo

Broj:
Podgorica,

Izvještaj o radu za 2013. godinu

Organizaciju Zavoda čine: **Sektor za unapređivanje obrazovanja, Sektor za nastavu i Služba za opšte poslove i finansije**. U okviru Sektora za unapređivanje obrazovanja su: *Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema i Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose s javnošću*. U okviru Sektora za nastavu su: *Odsjek za utvrđivanje kvaliteta i Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj*. U Zavodu je sistematizovano mjesta za **85** izvršilaca. Trenutno je zaposleno **65** službenika i namještenika.

I SEKTOR ZA UNAPREĐIVANJE OBRAZOVANJA

1. Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema

Odsjek za istraživanje i razvoj ima dvije osnovne uloge, da sprovodi analize i istraživanja u obrazovanju, i da utiče na razvoj obrazovanja.

1.1. Analize i istraživanja u obrazovanju

Analiza zastupljenosti izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji tokom 2012/13. školske godine

Urađena je analiza i izvještaj o zastupljenosti pojedinih izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji. Cilj izvještaja je da se obezbijedi uvid u sadržaj obrazovnog kurikulumu u osnovnoj školi i gimnaziji.

Analize i stručna mišljenja

Savjetnici su analizirali i davali stručna mišljenja i preporuke u vezi sa zahtjevima Ministarstva prosvjete, potrebama Nacionalnog savjeta za obrazovanje, implementacijom projekata NVO i ostalih institucija u oblasti obrazovanja u Crnoj Gori.

Istraživanje: „Implementacija izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji“

Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema je realizovao istraživanje „Implementacija izborne nastave u osnovnoj školi i gimnaziji“. Izrađen je projekat istraživanja, izrađen upitnik za učenike, obučeni anketari, realizovano anketiranje i unos podataka u SPSS bazu. U 2013. godini je urađena statistička i logička obrada podataka, izrađen izvještaj istraživanja i štampana publikacija koja je prezentovana stručnoj i široj javnosti.

Istraživanje: „Potreba profesionalnog osposobljavanja rukovodilaca vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori“

Istraživanje je imalo tri osnovna cilja:

- 1) prikupiti i sistematizovati bogato iskustvo direktora vezano za *kvalitet i efekte obuke koju su pobađali*,
- 2) utvrditi koje su *dominantne aktivnosti i problemi u poslu direktora vaspitno-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori*,
- 3) *izvršiti uticaj na sadržaj profesionalnog osposobljavanja direktora u narednom periodu*.

U istraživanju, koje je realizovano putem upitnika, su učestvovali direktori vaspitno - obrazovnih ustanova u Crnoj Gori.

Istraživanje: „Znanja, stavovi i ponašanja učenika osnovne škole o održivom razvoju i mogućnostima implementacije tema održivog razvoja u obrazovne programe u Crnoj Gori“

Ovo istraživanje je trebalo je da odgovori na tri ključna pitanja: 1. Kakva su znanja, stavovi i ponašanje učenika osnovne škole u vezi sa održivim razvojem; 2. Kakve su mogućnosti implementacije tema održivog razvoja u obrazovne programe u Crnoj Gori; 3. Kako primjena obrazovnog Zelenog paketa doprinosi nastavnom procesu. Istraživanjem je obuhvaćeno 702 učenika završnih razreda osnovne škole i 235 nastavnika (različitih predmeta) iz 24 osnovne škole i 16 gradova Crne Gore.

Istraživanje: „Utvrdjivanje uslova organizacije produženog boravka učenika u školi“

Cilj istraživanja je bio da se utvrdi koji su neophodni uslovi da bi se organizovao produženi boravak u školi. Istraživanje je bilo anketnog tipa. U istraživanju se koristio upitnik zatvorenog i otvorenog tipa za direktore osnovnih škola. Rezultati istraživanja ukazuju da postoji saglasnost o opravdanosti organizovanja jutarnjeg okupljanja i produženog boravka učenika.

Istraživanje: „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“

Ovo istraživanje je za cilj imalo da utvrdi kakva su znanja i stavovi učenika i njihovih roditelja o preventivnom djelovanju u vanrednim situacijama izazvanim prirodnim katastrofama. Istraživanje je bilo anketnog tipa. U istraživanju se koristio upitnik za učenike i roditelje zatvorenog i dijelom otvorenog tipa. U istraživanju su učestvovali učenici i roditelji pet škola koje su ušle u projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“. Rezultati istraživanja su pokazali da učenici i roditelji smatraju da je neophodno učiti o prirodnim katastrofama i postupcima zaštite od prirodnih katastrofa u školi.

1.2. Unapređivanje obrazovanja

Realizacija savjetovanja

Cilj savjetovanja je unapređivanje vaspitno-obrazovne prakse. U 2013. godini je realizovano 17 savjetovanja koja su se odnosila na sljedeće teme: „Prezentacija projekta Škola bez nasilja“, „Ispiti“, „Inkluzivno obrazovanje“, „Nastava matematike i upotreba informaciono – komunikacione tehnologije“, „Jezičko značenjski prostor nekih osnovnih pojmova i sintagmi u fizičkoj kulturi i fizičkom vaspitanju“, „Konstrukcija testova i PISA testiranje“, „Priprema učenika za takmičenja“, „Implementacija izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji“ i „Mala matura iz istorije“.

Projekat „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“

Zavod za školstvo, Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za vanredne situacije i civilnu bezbjednost i kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori su realizovali regionalni projekat pod nazivom „Pripremljenost za odgovor na katastrofe i smanjivanje rizika od katastrofa“. Najznačajni rezultati ovog projekta su program „Obrazovanje u oblasti vanrednih situacija“, „Metodsko uputstvo za nastavnike“, „Vodič za razne vrste hazarda“ i seminari za edukaciju nastavnika i učenika.

1.3. Osnovnoškolsko obrazovanje

Program rada jutarnjeg okupljanja i produženog boravka učenika

Zavod za školstvo je na osnovu analize vaspitno-obrazovne prakse ustanovio potrebu djece i roditelja za organizovanim oblikom rada sa učenicima nižih razreda u njihovom slobodnom vremenu, odnosno, u vremenu kada roditelji nijesu u mogućnosti da vode brigu o njima. Kako bi se osiguralo kvalitetno provođenje slobodnog vremena prije i/ili poslije nastave, pod nadzorom nastavnika i kvalitetno i efikasno izvođenje nastavnog procesa, Zavod za školstvo je izradio prijedlog programa *Jutarnje okupljanje i produženi boravak učenika*.

Program: Obrazovanje za održivi razvoj - međupredmetna oblast u planu i programu osnovne škole

Program *Obrazovanje za održivi razvoj* ima za cilj da pruži informacije i smjernice nastavnicima koje će biti u funkciji efikasnog uključivanja sadržaja obrazovanja za održivi razvoj u kurikulum.

1.5. Inkluzivno obrazovanje

Unapređivanje inkluzivnog obrazovanja je realizovano kroz sljedeće aktivnosti:

- Ažuriranje baze podataka o djeci sa posebnim potrebama i utvrđivanje položaja i potreba ove djece u školama
- Učešće na seminarima u Crnoj Gori i inostranstvu, iskustva stranih eksperata
- Realizacija projekta „Servis inkluzivnog obrazovanja“
- Realizacija projekta „Podrška posebnim odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje“
- Izrada programa rada za djecu sa autizmom
- Izrada posebnog programa vaspitno – obrazovnog rada za djecu s kombinovanim smetnjama: tjelesne, senzorne i teže umjerene mentalne smetnje
- Izrada programa rane intervencije za djecu s tjelesnim, kombinovanim smetnjama i teškim hroničnim smetnjama od 0 – 4 godine
- Izrada programa vaspitno – obrazovnog rada sa djecom sa smetnjama sluha i govora u predškolskom uzrastu
- Izrada vodiča za polaganje maturalnog ispita za učenike sa posebnim obrazovnim potrebama
- Izrada priručnika „Inkluzija u stručnom obrazovanju u Crnoj Gori“
- Izrada Strategije inkluzivnog obrazovanja 2014 - 2018

Mobilni timovi

Mobilni timovi pružaju podršku školama u kojima su rješenjima usmjerena djeca sa posebnim obrazovnim potrebama u odgovarajuće programe od strane lokalnih komisija za usmjeravanje. Podrška je podrazumijevala individualni rad sa djecom, pružanje stručne pomoći članovima mobilnog tima i pomoći nastavnicima u izradi individualnog razvojnog obrazovnog plana.

Članovi mobilnog tima su takođe pružali stručnu pomoć vaspitačima, učiteljima, nastavnicima i stručnim saradnicima, kao i svim školama koje su tražile stručnu pomoć od mobilnog tima. Realizovano je savjetovanje s koordinatorima mobilnih timova.

2. Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću

Odsjek je nastavio komunikaciju sa institucijama i tijelima Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike i Sektor za jezičku politiku), realizovane su i praćene aktivnosti na projektima Savjeta Evrope, o aktivnostima je izvještavano, pripremane su i prosljeđivane informacije o međunarodnim konferencijama i seminarima, i pružana tehnička i stručna podrška u realizaciji određenih programa (prevođenje materijala za Evropski centar za moderne jezike, međunarodne organizacije, prevođenje stručnih tekstova i projektnih prijedloga za potrebe ostalih odsjeka itd.)

Za potrebe Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta uspostavljen kontakt sa ***Stalnom međunarodnom konferencijom centralnih i generalnih inspektorata u obrazovanju*** (SICI) sa sjedištem u Briselu, čiji ćemo punopravni član postati u februaru 2014. Učlanjivanjem u ovu asocijaciju (uz saglasnost Ministarstva prosvjete), Zavod za školstvo se uključuje u širok i bogat proces učenja i razmjene iskustava u oblasti utvrđivanja i

unapređenja kvaliteta obrazovanja, u skladu sa najrazvijenijim evropskim standardima u toj oblasti.

Nastavljene su aktivnosti saradnje sa medijima, partnerskim institucijama, kao i osavremenjavanje i konstantno ažuriranje veb sajta Zavoda.

Zavod je nastavio saradnju sa više nevladinih organizacija i realizovao aktivnosti iz svog djelokruga u skladu sa usvojenim aktima o kriterijumima i proceduri za odabir i promovisanje aktivnosti koje sprovodi NVO sektor (davanje mišljenja o prijedlozima projekata NVO-a koji se namjeravaju realizovati u osnovnim i srednjim školama, itd). Izvještaj o saradnji državnog organa sa NVO sektorom u 2013. godini dostavljen je Savjetu za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija.

Zavod za školstvo je objavio sljedeća izdanja:

- osnovna škola – Uputstvo za implementaciju PREDUZETNIČKOG UČENJA kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi; Uputstvo za implementaciju međupredmetne oblasti OBRAZOVANJE U OBLASTI VANREDNIH SITUACIJA IZAZVANIH PRIRODNIH KATASTROFAMA kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi.

U okviru edicije „*Naša škola*“ pripremljena je i objavljena 1 publikacija – NAŠA ŠKOLA: *Kako učenicima pomoći da stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove – PRVI KORACI.*

Zavod za školstvo je, uz odobrenje Savjeta Evrope, preveo i publikovao Priručnik za nastavnike/ce: Učenje demokratije – Zbirka modela za obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava, Rolf Gollob i Peter Krapf (urednici) – ODG/OLJP Tom VI.

Sve objavljene publikacije su distribuirane školama, a dostupne su i na veb sajtu *Zavoda*.

2.1. Projekti i partnerstva u projektima

Program za razmjenu znanja među srednjim školama u Jadranskoj regiji (KEPASS)

KEPASS je trogodišnji projekat u koji je uključeno 11 obrazovnih institucija Jadranske regije. *Regija Friuli Venecija Đulija - Uprava za saradnju u oblasti obrazovanja, univerzitetskog obrazovanja, istraživanja i porodičnih politika* (lider na projektu) (I), *Ujedinjeni svjetski koledži* Duino (I), *Marche Region* – Odjeljenje za obrazovanje obuku, prava u oblasti obrazovanja i kontrolu (I), *Zavod za školstvo* (MNE), *Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-Neretvanskog kantona* (BiH), *Istarska županija* (HR), *Regionalna direkcija za obrazovanje Vlore* (AL), *Zavod za školstvo* (SLO), *Ministarstvo obrazovanja, uprava za međunarodne odnose* (I), *Nacionalni Centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (HR) i *Ministarstvo obrazovanja i sporta* (SLO).

Cilj KEPASS projekta je da integriše obrazovne sisteme u Jadranskoj regiji kako bi se podigla konkurentnost srednjoškolskog obrazovanja i stvorili uslovi za veću mobilnost učenik/ca,

kao i uzajamno priznavanje srednjoškolskih programa i diploma, doprinoseći povezivanju obrazovnih sistema i tržišta rada u Jadranskoj regiji.

Tokom 2013. godine odabrane su škole iz Crne Gore (Gimnazija "Petar I Petrović Njegoš", Danilovgrad, Srednja mješovita škola "Bećo Bašić", Plav i Gimnazija "Slobodan Škerović", Podgorica) i započeta izrada obrazovnih modula, razvijanje kriterijuma za evaluaciju kompetencija koje su učenici stekli u drugoj državi, kao i logistička podrška za razmjenu učenika iz odabranih škola. Direktori akreditovanih škola su usaglasili modalitete razmjene tokom dvodnevnog seminara koji je organizovan u Portorožu.

Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore

U okviru Programa međunarodne razvojne saradnje između Republike Slovenije i Crne Gore, Zavod za školstvo sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i firmom LIMNOS (doo za primijenjenu ekologiju) realizuju dvogodišnji projekat *Ekoremedijacija kao strategija razvoja Crne Gore*. U svrhu implementacije obrazovnih ciljeva i tehnika ekoremedijacije u obrazovni sistem Crne Gore u Zavodu za školstvo su realizovane sljedeće aktivnosti:

1. Analiza predmetnih programa i nastavnog plana za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i za osnovno i gimnazijsko obrazovanje i prijedlog mjera sa preporukama za ugradnju sadržaja ERM u postojeće predmetne programe.

Analizirajući programe predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i gimnazijskog obrazovanja zaključeno je da naš obrazovni sistem pruža mogućnosti da se ovi sadržaji uključe kroz obavezne i izborne predmete, kao i kroz vannastavne aktivnosti.

Predložena je i ugradnja obrazovnih ciljeva ekoremedijacije kroz međupredmetnu oblast, što u velikoj mjeri doprinosi podizanju svijesti kod djece o konceptu ekološke države Crne Gore, koji treba da bude usklađen sa ekonomskim i socijalnim razvojem i može postati primjer dobre prakse za druge evropske i zemlje u regionu.

2. Pružanje stručne i logističke podršku za izgradnju biljnog sistema za prečišćavanje otpadnih voda u Osnovnoj školi "Radoje Čizmović" u OZRINIĆIMA u NIKŠIĆU

Biljni sistem će na ovoj lokaciji tretirati otpadnu vodu iz škole i predstavlja ogledni sistem koji će pored osnovne funkcije služiti i kao pokazni primjer za sve subjekte koji budu imali potrebu da pitanje otpadnih voda, ali i drugih vrsta zagađenja riješavaju na ovaj način. Biljni sistem će biti dostupan učenicima osnovnih škola iz bližeg okruženja uz mogućnost proširenja i za potrebe edukopoligona.

Praktičan rad na poligonima pomaže učenicima da stiču trajnija i u praksi primjenljiva znanja u prirodnom okruženju. Na ovaj način učenici kroz sopstveno iskustvo shvataju značaj održivog razvoja crnogorskog društva.

Pružanje podrške RE populaciji

Zavod za školstvo pruža podršku integraciji RE populacije na svim nivoima obrazovanja.

Uključivanje RE djece u **predškolsko vaspitanje i obrazovanje** se realizuje na osnovu pozitivnog iskustva iz IPA projekta (2011/12) *Servis inkluzivnog obrazovanja*. U saradnji sa dječijim vrtićima organizovani su *Pripremni vrtić* u Podgorici, Nikšiću, Tivtu, Beranama i Herceg Novom. Upisana su djeca romske i egipćanske populacije koja su stekla zakonsko pravo za upis u prvi razred 2012/13., a nisu bila obuhvaćena nijednim vidom obrazovanja. U cilju pružanja podrške u integraciji djece i unapređivanju procesa nastave/učenja, Zavod za školstvo je organizovao obuku za vaspitače i omogućio uvođenje romskih medijatora.

Kako bi se unaprijedila integracija i proces nastave/učenja u osnovnim školama u 6 osnovnih škola su formirani timovi koji treba da pruže podršku RE populaciji u sprečavanju ranog napuštanja školovanja. Program se realizuje u skladu sa priručnikom, koji je Zavod za školstvo objavio u okviru IPA projekta (2011/12) *Servis inkluzivnog obrazovanja*.

U okviru **Srednjoškolskog obrazovanja i vaspitanja** pružena je podrška u vezi sa upisom djece. Takođe, Zavod za školstvo je u saradnji sa REF-om započeo projekat *Mentorstvo u srednjim školama*.

Unapređivanje postignuća učenika na PISA testiranjima

Kao dio aktivnosti čiji je cilj stalno unaprijeđenje funkcionalnosti postojećeg sistema osiguranja kvaliteta, realizovan je projekat „Efikasno korišćenje podataka za unapređenje kvaliteta obrazovanja“, u saradnji sa UNICEF-om. Učesnici iz ključnih ustanova u sistemu obrazovanja unaprijedili su kompetencije u oblasti generisanja, razmjene i korišćenja podataka o kvalitetu za izradu smjernica za unapređivanje kvaliteta. Obučeni timovi Zavoda za školstvo, JU Ispitnog centra, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva i JU Centra za stručno obrazovanje, uz koordinaciju Ministarstva prosvjete, izradili su Preliminarni izvještaj - PISA 2012. u Crnoj Gori.

Efikasno korišćenje podataka za unapređivanje kvaliteta obrazovanja

Projekat „Efikasno korišćenje podataka za unapređivanje kvaliteta obrazovanja“ osmišljen je sa ciljem da se unaprijedi sistem generisanja, distribucije i korišćenja podataka o kvalitetu obrazovanja radi kontinuiranog unapređivanja istog. Projekat je dobio podršku od UNICEF-a i realizuje se od juna 2013. do marta 2014. U projektu učestvuju sve ključne ustanove iz sistema obrazovanja (Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Ispitni centar, Centar za stručno obrazovanje, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva).

Održane su 4 dvodnevne radionice, sa ekspertima koje je odabrao UNICEF, u toku kojih su detaljno analizirani postojeći mehanizmi za unapređivanje ove oblasti i identifikovani načini budućeg unapređenja. Predstoji izrada dokumenta, a zatim konsultativni proces kako bi predloženi načini unapređivanja sistema generisanja, distribucije i korišćenja podataka o kvalitetu bili prihvatljivi za sve ključne ustanove. U toku rada na ovom projektu značajno su podignuti kapaciteti zaposlenih za izradu nacionalnog izvještaja o rezultatima PISA testiranja.

Uvođenje preduzetničkog učenja u osnovnu školu

Tokom 2013. godine preduzeto je niz aktivnosti na projektu uvođenja preduzetničkog učenja u osnovnu školu:

- Školama je dostavljen neophodni didaktički materijal (Uputstvo za implementaciju preduzetničkog učenja kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi, Priručnik za učenje usmjereno na učenike i Preduzetničko učenje – pristup ključnim kompetencijama).
- Realizovana su savjetovanja "*Upoznavanje nastavnika osnovnih škola sa osnovnim elementima preduzetničkog učenja i mogućnostima implementacije ovog vida nastave/učenja kroz kompletan kurikulum u osnovnoj školi*", čiji cilj je bio da se škole upoznaju sa konceptom ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje uz poseban osvrt na kompetenciju za preduzetničko učenje. Mogućnost implementacije preduzetničkog učenja kao međupredmetne teme je razmatrana na praktičnim primjerima. Kako je metodološki pristup od posebnog značaja za ovaj vid učenja, posebno su obrađene i metode rada. Savjetovanje je realizovano u 26 osnovnih škola iz Danilovgrada, Podgorice i Bara. O značaju savjetovanja govori broj od 758 nastavnika koji su prisustvovali savjetovanjima, kao i to da su škole prethodno organizovale sjednice nastavničkih vijeća na kojima su upoznale nastavnike sa ciljevima uvođenja preduzetničkog učenja, a naročito treba istaći odličan prijem kod velikog broja nastavnika koji su sami, na osnovu publikacija koje su dobili od Zavoda za školstvo, uradili prijedloge priprema za nastavu koje su razmatrane tokom savjetovanja.

2.2. Ostale aktivnosti

- Organizacija Ljetnje akademije *Human rights in Action*
- Organizacija konferencije *Interkulturalno obrazovanje: Plurilingvalni pristupi jezicima i kulturama*, u saradnji sa Britanskim Savjetom Crna Gora i Evropskim centrom za moderne jezike iz Graca
- Saradnja na projektu Preduzetničko učenje u gimnazijama (Direkcija za mala i srednja preduzeća)
- Pisanje izvještaja koji proizilaze iz obaveza Strategijom za cjeloživotno preduzetničko učenje i Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća 2011-2015. godine
- Pružanje podrške projektu SEECCEL
- Izrada izvještaja o evaluaciji SECEL-ovog projekta o preduzetničkom učenju
- Izrada izvještaja za Nacionalnu strategiju održivog razvoja Crne Gore
- Pružanje stručne i logističke podrške projektima realizovanim od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma
- Učešće u radu dvodnevne nacionalne konferencije na temu „Kako do održivog razvoja i zelene ekonomije u Crnoj Gori”
- Stručna i logistička podrška crnogorskim učenicima/cama za učešće na 20. Filozofskoj Olimpijadi koja je održana u Oslu od 16. do 20. maja
- Organizacija seminara sa ciljem predstavljanja projekata i pojedinih aktivnosti Odsjeka

Učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima:

1. Međunarodna trodnevna konferencija *Održive škole i lokalno održivo upravljanje na Zapadnom Balkanu* u organizaciji Regionalnog centra za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu

- Evropu (REC), uz podršku Ministarstva inostranih poslova Republike Finske, 19-21. februar. 2013, Tara
2. Seminar za nacionalne koordinateure programa obuke Pestaloci pod nazivom *Obrazovanjem do demokratije i ljudskih prava: kako da izazove pretvorimo u mogućnosti*, 27 - 29. jun 2013, Ljubljana
 3. Međuvladina konferencija *Kvalitet i inkluzivnost obrazovanja: jedinstvena uloga jezika* (u okviru projekta *Jezici u obrazovanju, jezici za obrazovanje*) – 18. i 19. septembar 2013, Strazbur
 4. Pohadanje kursa *Održivi razvoj – Zapadni Balkan i Turska 2013* na Međunarodnom univerzitetu Venecije (VIU), 29. septembar – 6. oktobar 2013, Venecija
 5. Međunarodna konferencija *Misli, djeluj preduzetnički*, u organizaciji Regionalnog centra za razvoj preduzetničkih kompetencija za zemlje Jugoistočne Evrope (SEECCEL), 21-23. oktobar 2013, Zagreb
 6. *Šesti Andrićev simpozijum* Instituta za slavistiku, Univerzitet Karl Franc u Gracu, 4-6. oktobar 2013, Grac
 7. Regionalna konferencija *Obrazovanje za sve*, 7. i 8. novembar 2013, Podgorica
 8. Međunarodna konferencija *Kvalitet rada u institucijama koje se bave ranim razvojem* – 15 – 17. novembar 2013, Budimpešta
 9. Međunarodna konferencija *Rano napuštanje školovanja*, 11-12. decembar 2013, Beograd

II SEKTOR ZA NASTAVU

1. Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj

Tokom 2013. godine realizovani su sljedeći programski ciljevi: Podržati nastavnike, direktore, pomoćnike direktora i stručne saradnike u njihovom profesionalnom razvoju, Obezbijediti ponudu i mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja nastavnika, Pratiti i podržati model PRNS-a; Formirati timove trenera; Unaprijediti sistem profesionalnog razvoja nastavnika; Unaprijediti saradnju sa institucijama koje obrazuju nastavnike ili nude programe stručnog usavršavanja; Unaprijediti kapacitete zaposlenih u Odsjeku za KPR i Informisati prosvjetnu i drugu javnost o aktivnostima na polju profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori.

Programski cilj 1: Podržati nastavnike, direktore, pomoćnike direktora i stručne saradnike u njihovom profesionalnom razvoju. – Podrška profesionalnog razvoja nastavnika, stručnih saradnika, pomoćnika direktora i direktora zaposlenih u obrazovnom sistemu Crne Gore tokom 2013. godine odvijala se u okviru sljedećih aktivnosti:

1. Programi obuke Zavoda za školstvo za nastavnike, stručne saradnike, pomoćnike direktora i direktore zaposlene u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama
2. Međunarodni programi obuke
3. Forumi za nastavnike

Plan realizacije programa obuke za 2013. godinu obuhvata akreditovane programe obuke Zavoda za školstvo čiji je izbor izvršio Odsjek za KPR u skladu sa izvještajima Odsjeka za utvrđivanje kvaliteta, anketama za nastavnike, istraživanjima realizovanim u prethodnom periodu (Evaluacija reforme obrazovanja, Položaj učenka/ca u školi) i zahtjevima škola i rezultatima međunarodnog PISA projekta. Nastojali smo da planiranom obukom **obuhvatimo sve struke i sve nivoe obrazovanja**: predškolsko vaspitanje, razrednu i predmetnu nastavu, gimnazije i srednje stručne škole (opšteobrazovni predmeti). Primjena ključnih segmenata tekuće obrazovne reforme još uvijek je jedan od važnih kriterijuma. Međunarodne i druge organizacije u okviru različitih projekata ulažu u profesionalni razvoj nastavnika, pa kako Zavod za školstvo preuzima organizaciju jednog broja takvih obuka, one su takođe bile dio našeg plana.

Međunarodni programi obuke obuhvataju programe koje nude međunarodne institucije i organizacije a koje prati i koordinira Zavod i koji se održavaju u inostranstvu. To se, prije svega, odnosi na Pestaloci program obuke Savjeta Evrope i programe obuke Evropskog centra za moderne jezike iz Graca.

Forumi za nastavnike su jednodnevne aktivnosti profesionalnog razvoja koje su se tokom 2013. godine realizovale po sljedećem programu: Uvodno predavanje/radionica na temu foruma (1,5h), Okrugli sto na temu foruma koji vodi uvodničar (1,5h), Primjeri dobre prakse – učesnici prezentuju svojim kolegama pripremljene primjere uspješnih aktivnosti iz učionice (1,5h) i Prezentacija razvojnih faza u karijeri nastavnika (1,5h).

Veliko interesovanje nastavnika za forume potvrdilo je naše očekivanje da je dobro što smo osmislili aktivnost profesionalnog razvoja u okviru koje smo dali više prostora nastavnicima: da razmjenjuju svoja iskustva, prezentuju primjere dobre prakse iz svojih učionica i diskutuju o njima, te promišljaju o sopstvenom profesionalnom razvoju. Seminari i forumi realizovani su kako slijedi u **tabelama 1, 2, 3 i 4**.

Tabela 1: Realizovani programi obuke, broj učesnika i broj seminara u organizaciji Zavoda za školstvo (2013)

Program obuke	Broj učesnika	Broj seminara
Vaspitač u osnovnoj školi	57	2
Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT) (srednje stručne škole)	69	3
Motivacija u nastavi geografije	17	1
Oprema, pribor, pomagala i ostale specifičnosti u ostvarivanju vaspitanja i obrazovanja djece sa smetnjama u tjelesnom razvoju	33	1
Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji	142	6
Kultura ljudskih prava	44	2
Primjena Baterije testova sa metodologijom praćenja fizičkog (tjelesnog) razvoja i fizičkih sposobnosti učenika u Crnoj Gori	23	1
Dodatna nastava iz matematike u drugom ciklusu osnovne škole	30	1
Kreativnost učitelja u nastavi matematike	39	1
Uključivanje RE djece u predškolsko obrazovanje	19	1
Nastava jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole	102	3
Novi pristup obuci nastavnika biologije u osnovnoj školi po	39	1

sistemu „IBSME“		
Istraživački metod u nastavi fizike u osnovnoj školi	27	1
Kooperativno učenje (podrška PRNŠ-u)	34	1
Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT) (podrška PRNŠ-u)	66	2
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (podrška PRNŠ-u, srednje stručne škole)	76	2
Akciono istraživanje	30	1
Interkativna obuka – program za trenere	13	1
UKUPNO	860	31

Tabela 2: Program obuke direktora vaspitno-obrazovnih institucija (2013)

Modul	Broj učesnika	Broj seminara
Zakonodavstvo i administracija	16	1
Planiranje, programiranje, organizovanje i praćenje rada vaspitno-obrazovne ustanove	19	1
Nastava i učenje	20	1
Upravljanje ljudskim resursima	19	1
Obezbeđivanje kvaliteta rada škole	20	1
Saradnja direktora sa roditeljima, školskim odborom, lokalnom i širom zajednicom	20	1
UKUPNO	20	6

Tabela 3: Realizovani forumi za nastavnike, broj učesnika i broj seminara (2013)

Predmet i tema foruma	Broj učesnika	Broj foruma
Forum za profesore crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti: Pristup djelu Iva Andrića u osnovnoj školi; Udžbenik u nastavi jezika i književnosti	93	2
Forum za profesore hemije: Eksperiment u nastavi	21	1
Forum za profesore matematike: Analiza rezultata ispita iz matematike u gimnazijama i stručnim školama (gimnazija)	18	1
Forum za učitelje: Ekскурzije i izleti u nastavi prirode i društva	42	1
Forum za profesore matematike: Pisa testiranje – formiranje testova i primjeri zadataka (osnovna škola)	18	1
Forum za profesore informatike: Implementacija predmetnog programa – teorijsko praktični aspekti	24	1
Forum za profesore geografije: Elementarne nepogode i nastava geografije	19	1
Forum za profesore italijanskog: Nastava gramatike u komunikativnoj nastavi italijanskog jezika	20	1
Forum za profesore matematike: Nastava matematike i ICT	30	1
UKUPNO	285	10

Tabela 4: Realizovani programi obuke i forumi, broj učesnika i broj seminara/foruma u organizaciji drugih institucija (2013)

Program	Broj učesnika	Broj seminara
Senzorna integracija djece u preškolskim i školskim ustanovama (JU Centar „1. jun“, Podgorica, JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“)	36	2

Upotreba pitanja u nastavi (OŠ „Meksiko“, Bar JU Srednja poljoprivredna škola, Bar)	51	2
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (JU Srednja stručna škola, Pljevlja)	18	1
Obrazovanje u vanrednim situacijama (UNICEF)	198	10
Techniques for teaching young learners (Britanski savjet)	39	1
Nastava moderne historije jugoistočne Evrope	43	2
Akciono istraživanje (Britanski savjet)	30	1
Propusnica za demokratiju – podrška nastavnicima u pripremi učenika za aktivno građanstvo (Savjet Evrope)	21	1
Istraživanje humanitarnog prava (OEBS, Kancelarija u Podgorici)	15	1
Program stručnog usavršavanja nastavnika za implemetaciju sadržaja održivog razvoja (REC)	75	3
Obrazovanje za društvenu pravdu – protiv stereotipa i predrasuda (program za odrasle) (Romski obrazovni fond)	32	1
Obrazovanje za društvenu pravdu – kurikulum (Romski obrazovni fond)	32	1
UKUPNO	558	26
FORUMI za profesore engleskog jezika (Britanski savjet)	Broj učesnika	Broj foruma
The Speaking Skill: Teaching, Testing and Tips	34	1
Effective classroom management	47	1
The Power of Project-based Learning	32	1
Learn to Write ... Write to Learn	19	1
Learning Styles	29	1
Reflective Practice	25	1
Grammar	24	1
Process Writing	23	1
UKUPNO	233	8

Međunarodni seminari (Savjet Evrope). – *Zavod za školstvo* je intenzivirao saradnju sa *Savjetom Evrope* na polju učešća nastavnika u programima obuke. Tokom ove godine nastavnici su pohađali sljedeće seminare: *Obrazovanjem do demokratije i ljudskih prava, Ljetnja škola Pestaloci, Evaluacija interkulturalne kompetencije, RELANG – Priprema testova u skladu sa Zajedničkim evropskim okvirom za žive jezike, Kvalitetno i inkluzivno obrazovanje: posebna uloga jezika, Različita djeca – jednake mogućnosti, Demokratija i dječija prava u osnovnom obrazovanju, Seksualno obrazovanje – lični razvoj, prevencija diskriminacije i nasilja – Modul A, Evropski portfolio za obrazovanje vaspitača i Ljetnja akademija Ljudska prava u akciji.*

Mreža za građansko obrazovanje u zemljama jugoistočne Evrope – *Zavod za školstvo, Savjet Evrope i Evropski Vergalend centar iz Norveške* i 2013. godine organizovali su *Ljetnju akademiju Ljudska prava u akciji* kao zajedničku inicijativu za zemlje Jugoistočne Evrope. *Ljetnja akademija* ima za cilj da odgovori na politiku Savjeta Evrope o unapređenju obrazovanja za demokratsko građanstvo, posebno u dijelu Preporuke CM/Rec(2010)7 o *Povelji o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava, Savjeta Evrope.* Crna Gora je

domaćin Ljetnje akademije, i kao članica Savjeta Evrope, promoviše širenje i sprovođenje načela pomenute *Povelje*.

Obuka direktora vaspitno-obrazovnih ustanova. – U okviru projekta *Izgradnja kapaciteta menadžmenta škole i nastavnika* koji Zavod za školstvo realizuje u saradnji sa međunarodnom organizacijom Lux-Development urađen je *Program obuke za rukovodioce vaspitno-obrazovnih ustanova* koji sadrži šest modula, jedinstvenih za direktore svih vaspitno-obrazovnih ustanova i dva modula namijenjena direktorima srednjih stručnih škola.

Programski cilj 2: Obezbijediti ponudu i mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja nastavnika. – Zavod za školstvo je u skladu sa Pravilnikom o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika (Službeni list RCG, br. 20/04), raspisao konkurs za izbor programa stručnog usavršavanja nastavnika u školskoj 2013/2014. godini. Komisija za izbor i vrednovanje ponuđenih programa stručnog usavršavanja Zavoda za školstvo akreditovala je **158 programa**, a Ministarstvo prosvjete je potvrdilo akreditaciju izabranih programa.

Našim nastavnicima je ovim katalogom ponuđen spektar različitih programa čiji su autori univerzitetski profesori i renomirani stručnjaci iz redova prosvjetnih radnika, od obrazovnih institucija do škola i vrtića. *Katalog stručnog usavršavanja nastavnika za školsku 2013/14. godinu*, objavljen je u elektronskoj formi na sajtu Zavoda za školstvo.

Programski cilj 3: Pratiti i podržati model PRNŠ/V-a. – Savjetovanja su dio podrške profesionalnom razvoju koji se odvija u školama i vrtićima od strane Zavoda za školstvo. Nacionalni koordinatori za PRNŠ/V, savjetnici u Odsjeku za KPR, organizuju savjetovanja sa ciljem unapređenja aktivnosti profesionalnog razvoja u samoj obrazovnoj ustanovi. Teme savjetovanja najčešće su aktuelna dešavanja u ovoj oblasti kod nas, u okruženju i šire, kao i unapređenja sistema profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori.

U saradnji sa Britanskim savjetom krajem maja i tokom juna 2013. godine, organizovane su **četiri prezentacije novih i inoviranih segmenta sistema profesionalnog razvoja** nastavnika u Crnoj Gori, kao i drugog, izmijenjenog i dopunjenog izdanja priručnika za profesionalni razvoj na nivou škole/vrtića, za nekoliko ciljnih grupa: direktore škola, nadzornike i savjetnike u Zavodu za školstvo i koordinateure za profesionalni razvoj u školama, vrtićima i resursnim centrima.

Programski cilj 4: Formirati timove trenera. – Tokom 2013. godine Zavod/Odsjek za KPR nastavio je sa formiranjem tima **trenera** kako bismo imali kompetentne nastavnike i predstavnike drugih obrazovnih institucija kada je posao voditelja interaktivne obuke u pitanju. Održan je jedan četvorodnevni seminar Interaktivna obuka – program za trenere koji je pohađalo 13 profesora iz osnovnih i srednjih škola.

Programski cilj 5: Unaprijediti sistem profesionalnog razvoja nastavnika. – Tokom 2013. godine radili smo na unapređenju sistema profesionalnog razvoja nastavnika kroz saradnju sa Britanskim savjetom i prilagođavanje razvojnih faza u karijeri nastavnika opisanih u britanskom okviru za profesionalni razvoj nastavnika engleskog jezika svim nastavnicima. Cilj ovog dokumeta jeste podizanje kompetencija nastavnika i unapređenje kvaliteta nastave.

Prilagođavanje je realizovala radna grupa sastavljena od nastavnika, pedagoga, psihologa i savjetnika iz Zavoda. Okvir pruža smjernice nastavnicima da procjenjuju svoj trenutni status u profesiji, te na osnovu toga prepoznaju vlastite potrebe i planiraju korake za dalje napredovanje. Razvojne faze i njihov opis postale su dio novog izdanja priručnika o PRNŠ/V-u. Osim toga, dodata su nova poglavlja i izvršene izvjesne izmjene postojećih formulara. Posebno važan je dodatak Rukovođenje profesionalnim razvojem - kao svojevrsna pomoć rukovodiocima obrazovno-vaspitnih institucija, u kojem su navedeni pozitivni znaci profesionalnog razvoja nastavnika i ponuđeni načini na koje direktor može da ih podrži. Data je, takođe, i tabela sa negativnim znacima razvoja, kao i načini na koje direktor može pomoći nastavniku kod kojeg ih prepoznaje. Unaprijeđen je i formular za izradu ličnog plana profesionalnog razvoja, kao i način praćenja njegove realizacije.

Programski cilj 6: Unaprijediti saradnju sa institucijama koje obrazuju nastavnike ili nude programe stručnog usavršavanja. – Saradnja sa ovim organizacijama uglavnom se zasniva na podršci i realizaciji programa obuke nastavnika.

Programski cilj 7: Unaprijediti kapacitete zaposlenih u Odsjeku za KPR. – Usavršavanje nastavnika je realizovano učesćem na konferencijama, seminarima, studentskim posjetama, prezentacijama, okruglim stolovima i dr.

Programski cilj 8: Informisati prosvjetnu i drugu javnost o aktivnostima na polju profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori. – Redovno je izlazio časopis *Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori* (br. 11, jun 2013, i br. 12, decembar 2013). U časopisu afirmišemo nastavnike koji su posebno aktivni na planu profesionalnog razvoja u svojim školama, kao i njihove škole, ističemo kvalitetne primjere profesionalnog razvoja u školama i vrtićima, predstavljamo iskustva naših nastavnika sa pohađanja seminara i drugih aktivnosti profesionalnog razvoja u zemlji i inostranstvu, predstavljamo nove ideje i rješenja u odnosu na profesionalni razvoj, prenosimo zanimljiva dešavanja iz okruženja i šire na ovom polju, kao i korisne aktivnosti (akciona istraživanja, saradničko učenje itd.).

Unapređenje komunikacije sa školama putem sajta i formulari KPR-a – Zavod za školstvo/Odsjek za KPR sa ciljem povećanja efikasnosti i unapređenja komunikacije sa školama, kao i funkcionalnog korišćenja ICT-a, od oktobra 2012. godine, *Kalendar programa obuke nastavnika* izlaže na svom sajtu. *Kalendar* sadrži naziv programa obuke, ciljnu grupu, mjesto i vrijeme održavanja seminara i napomene. Koordinator za profesionalni razvoj u školi, ili neko drugi koga odredi direktor, redovno otvara sajt Zavoda i prati *Kalendar* kako bi blagovremeno prijavio nastavnike za pohađanje ponuđenih programa obuke.

Ažuriranje elektronske baze podataka o svojim školama/vrtićima (PRNŠ/V) – Savjetnici *Odsjeka za KPR* formiraju i vode sopstvene baze podataka o školama za koje su nacionalni koordinatori.

KPR sistem u regionu, Evropi i na svjetskim skupovima. – Predstavnici Odsjeka za KPR učestvovali su na konferencijama i skupovima o profesionalnom razvoju u okruženju i šire, na kojima su predstavljene aktivnosti Crne Gore na tom polju. Među najznačajnijim skupovima izdvajaju se konferencije koje je organizovao Britanski savjet **Sarajevu i u Beogradu** o kontinuiranom profesionalnom razvoju nastavnika engleskog jezika. U

Liverpulu je održana **47. IATEFL** konferencija, koja je takođe bila namijenjena profesorima engleskog jezika, u čijem radu je učestvovalo više od 2000 učesnika. Sistem profesionalnog razvoja nastavnika predstavljen je i na Šestoj međunarodnoj konferenciji **Changing reality through education** koja je održana u Jerusalimu i Tel Avivu, u Izraelu. Na Ohridu je, 19. i 20. novembra 2013. godine, u organizaciji Evropske komisije, održan seminar na temu **Obrazovanje i profesionalni razvoj nastavnika na Zapadnom Balkanu**.

Preporuke za naredni period:

- obezbijediti sredstva za realizaciju PRNŠ/V aktivnosti po školama i vrtićima kako bi ih uskladili sa svojim potrebama,
- obezbijediti renomirane stručnjake iz svih oblasti koji će izrađivati programe obuke kako bi nastavnicima pružili mogućnost stručnog usavršavanja,
- ubrzati administrativnu proceduru potvrđivanja programa obuke,
- podržati osnivanje i rad stručnih udruženja nastavnika.

2. Odsjek za utvrđivanje kvaliteta

Odsjek za utvrđivanje kvaliteta Zavoda za školstvo je realizovao utvrđivanje kvaliteta u 64 obrazovno-vaspitne ustanove, i to:

- predškolske ustanove – 11
- osnovne škole – 34
- srednje stručne škole – 6
- mješovite škole – 1
- umjetničke škole – 12

Za to vrijeme nadzornici su posjetili 849 nastavnika od ukupno 1.445 odnosno 56% i 38 vaspitača (79%) na 1.366 časova i napisano je 819 izvještaja.

Evaluirane ključne oblasti

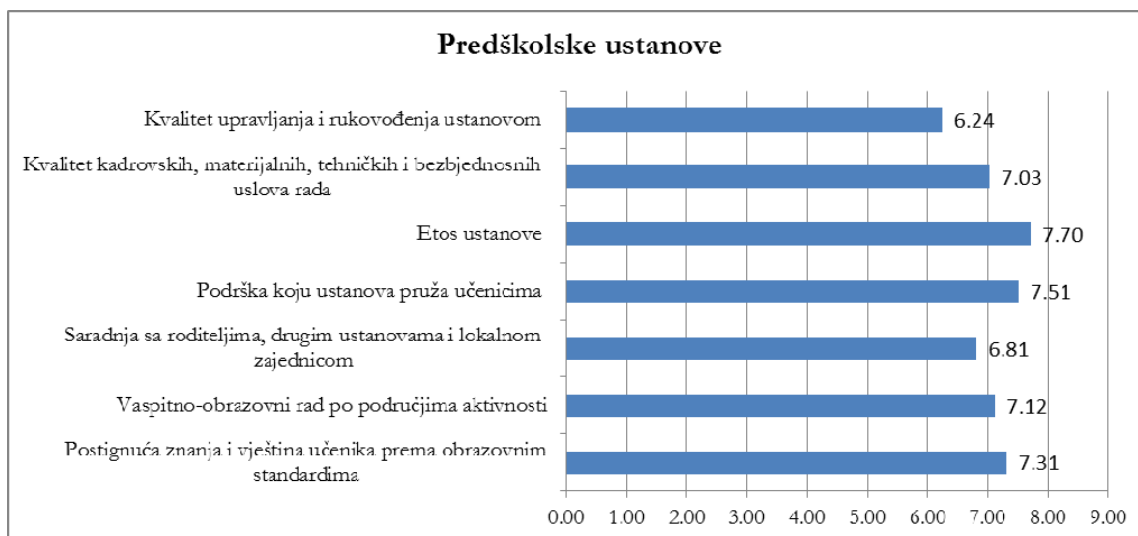
Prema Pravilniku o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama i Metodologiji za eksternu evaluaciju obrazovno-vaspitnog rada, okvir za utvrđivanje i procjenu kvaliteta sadrži sedam ključnih oblasti razrađenih na indikatore kvaliteta, na osnovu kojih se vrši eksterno vrednovanje kvaliteta rada ustanova.

Kvalitet obrazovno-vaspitnih ustanova procjenjuje/ocjenjuje se bodovima koji odgovaraju opisnim ocjenama. Tako se indikatori iskazuju opisnim ocjenama na četvorostepenoj skali:

- veoma uspješno, obuhvata 9 i 10 bodova;
- uspješno, obuhvata 8, 7 i 6 bodova;
- zadovoljava, obuhvata 5, 4 i 3 boda;
- ne zadovoljava, obuhvata 2 i 1 bod.

I Rezultati – predškolske ustanove

Grafički prikaz kvaliteta

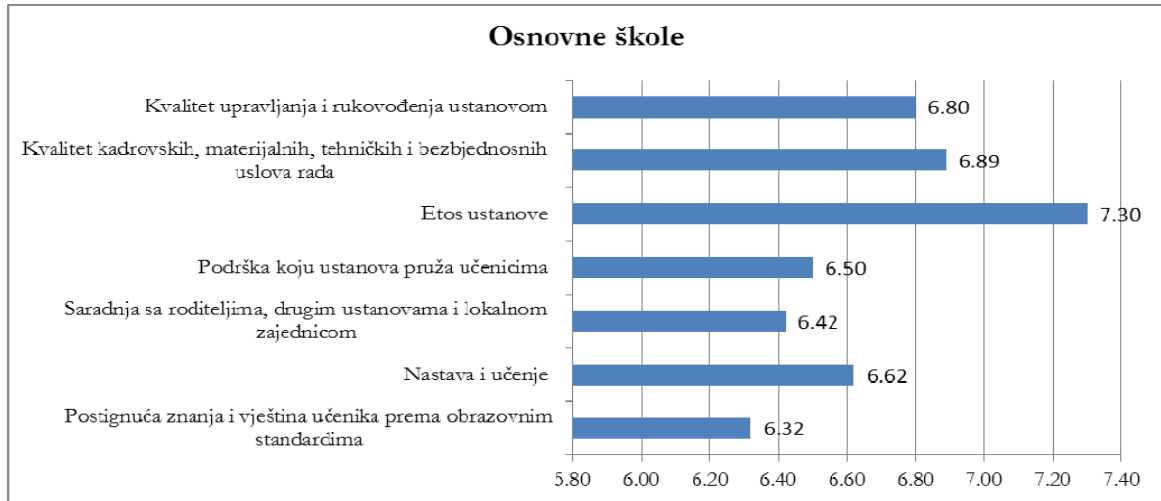

Preporuke za poboljšanje:

- Godišnje programe rada usaglasiti sa ostalim dokumentima;
- Formirati komisiju, uraditi plan za samoevaluaciju i sprovesti proces samoevaluacije u skladu sa zakonom;
- Organizovati polaganje stručnog ispita vaspitačima pripravnicima;
- Sačiniti plan profesionalnog razvoja na nivou ustanove;
- Sačiniti Pravilnik o nagrađivanju i pohvaljivanju zaposlenih;
- Donijeti pravilnik o kućnom redu ustanove i javno ga istaći;
- Didaktički materijal i sredstava prilagoditi prisutnom broju djece;
- Za primjenu specijalizovanih programa neophodna je verifikacija Nacionalnog savjeta;
- Regulisati odnose u produženom boravku sa školom i roditeljima;
- Rad sa jaslenim uzrastom djece planirati po važećem programu;
- Podatke u portfolijima sistematizovati u kontinuitetu;
- Medicinske sestre treba da vode evidenciju o ukupnom razvoju djece;
- Vaspitači treba da identifikuju djecu sa naglašenijim interesovanjima za neku oblast.

II Rezultati - osnovne škole

Grafički prikaz kvaliteta

Preporuke za poboljšanje:

- Uskladiti Program razvoja, Godišnji plan rada i akcione planove;
- Rad stručnih organa treba poboljšati s akcentom na nastavu i učenje;
- Proces samoevaluacije treba da bude u skladu sa zakonom;
- Analizirati izvještaj o pedagoško-instruktivnom radu direktora i saradnika;
- Potrebno je sistematično praćenje i evaluacija pri vođenju pedagoške dokumentacije;
- Povećati broj kabineta i poboljšati njihovu opremljenost;
- Školske biblioteke dopuniti stručnom literaturom i multimedijalnim sadržajima;
- U školskim objektima potrebna je veća zaštita i sigurnost učenika i zaposlenih;
- Poboljšati sanitarno-higijenske uslove i zaštitu životne sredine;
- Uraditi Pravilnik o pohvaljivanju i nagrađivanju zaposlenih i dosljedno ga primjenjivati;
- Dopunsku nastavu planirati od početka školske godine i realizovati iz svih predmeta;
- Prepoznati nadarene učenike i obezbijediti im adekvatnu podršku za viši nivo postignuća;
- Obavezati sve nastavnike da rade IROP-e za sve nastavne predmete;
- Spriječiti pojavu omalovažavanja i vrijeđanja ličnosti učenika;
- Poboljšati informisanost roditelja o radu Savjeta roditelja;
- Više uključiti lokalnu sredinu u cjelokupni rad Škole;
- Podsticati roditelje da participiraju u planiranju otvorenog dijela kurikuluma;
- Organizovati savjetovanja za roditelje, tribine i edukativne radionice;
- U nastavi češće primjenjivati kombinaciju raznovrsnih metoda i oblika rada;
- Učiti učenike kako da povežu nastavne sadržaje sa primjerima iz svakodnevnog života;
- Ciljevi iz otvorenog dijela kurikuluma treba da budu adekvatnije planirani;
- Poboljšati uslove rada za nastavu fizičkog vaspitanja;
- Obezbijediti formiranje i opremanje potrebnog broja kabineta;
- Realizovati učeničke školske eksperimente;

- Biblioteke opremiti odgovarajućim naslovima stručne literature;
- Stručni aktivni treba da redovno analiziraju efekte obrazovno-vaspitnog rada;
- Dopunsku i dodatnu nastavu održavati redovno, uz urednu evidenciju i analizu efekata;
- Intenzivirati rad sa nadarenim učenicima i obezbijediti veće učešće učenika na državnim takmičenjima;
- Sistematično vršiti analizu obrazovno-vaspitnih postignuća učenika i predlagati mjere i aktivnosti za njihovo unapređivanje (akcioni planovi poboljšanja).

III Rezultati – srednje škole

Grafički prikaz kvaliteta

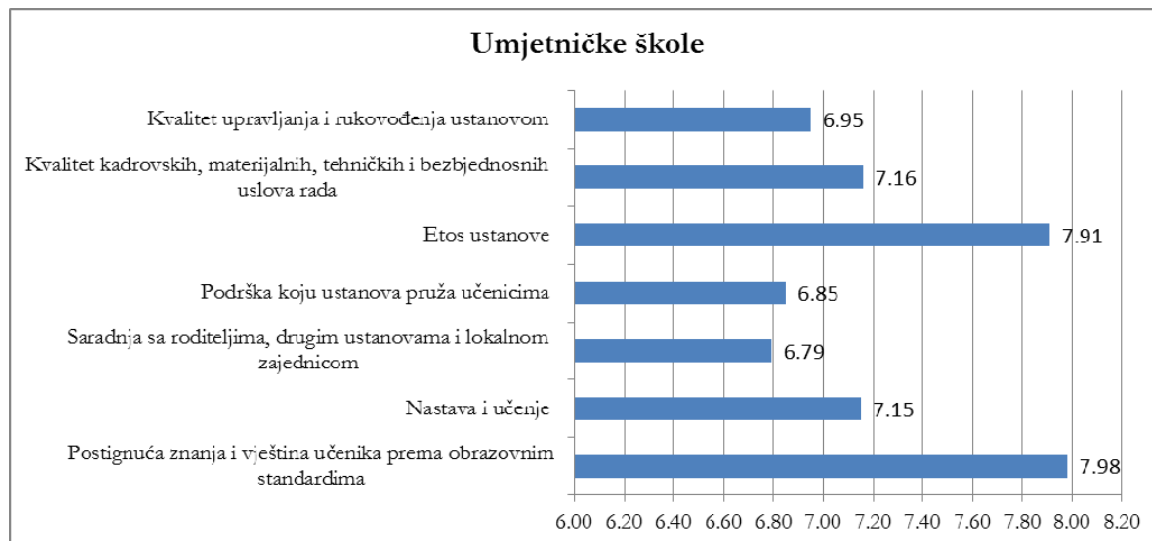
Preporuke za poboljšanje:

- Izveštaji o realizaciji u prethodnom periodu treba da budu polazne osnove za izradu Godišnjeg plana;
- Na stručnim aktivnostima treba analizirati realizaciju svih oblika obrazovno-vaspitnog rada;
- Samoevaluaciju treba realizovati u skladu sa zakonom;
- Potrebno je pratiti realizaciju plana unapređivanja;
- Potrebno je uraditi Plan hospitacija i učiniti ga transparentnim;
- Program razvoja Škole uraditi uz punu saradnju svih učesnika;
- Osavremeniti knjižni fond u školskim bibliotekama i uvesti multimedijalnu tehnologiju;
- Prostorne uslove u školama prilagoditi učenicima sa smetnjama u razvoju;
- U nastavi opšteobrazovnih predmeta češće koristiti informatičku opremu;
- Učenicima omogućiti korišćenje sale za fizičko vaspitanje za vannastavne aktivnosti;
- Organizovati sanitarne zdravstvene preglede zaposlenih;
- Poboljšati stepen higijene u školama;
- Identifikovati razloge kršenja pravila Kućnog reda;
- Etički kodeks sa kodeksom ponašanja usvojiti na sjednici Nastavničkog vijeća;
- Izraditi plan i program dopunske nastave;
- Realizovati i analizirati efekte dopunske nastave od početka školske godine;

- Dodatnu nastavu organizovati kao poseban vid podrške učenicima;
- Na nivou škole oformiti multiprofesionalni tim za pomoć djeci sa posebnim potrebama i edukovati nastavnike za izradu IROP-a;
- Ponuditi učenicima veći izbor vannastavnih sadržaja sa analizom efekata i realizacije;
- Preispitati i otkloniti slučajeve omalovažavanja i vrijeđanja učenika;
- Više afirmisati zdrave stilove života;
- Različitim oblicima komunikacije poboljšati informisanost roditelja o radu Savjeta;
- Više uključiti lokalnu sredinu u cjelokupni rad Škole i planiranje programa;
- Organizovati savjetovanja, edukativne radionice i tribine za roditelje;
- Podsticati učenike da povežu nastavne sadržaje sa primjerima iz svakodnevnog života;
- Podsticati učenike da razvijaju kritičko mišljenje;
- Ostvarivati viši nivo kvalitetnije komunikacije učenik – nastavnik;
- Unaprijediti operativno planiranje;
- Ciljevi otvorenog dijela programa treba da budu adekvatnije planirani;
- Stalno raditi na opremanju potrebnog broja kabineta;
- Utvrditi kriterijume ocjenjivanja;
- Procjenu znanja učenika pratiti u kontinuitetu;
- Stručni aktivni treba detaljnije da se bave razmatranjem stručnih pitanja;
- Dodatnu i dopunsku nastavu znatno bolje organizovati;
- Organizovati rad sekcija iz više predmeta;
- Motivisati učenike za učešće na školskim i višim nivoima takmičenja;
- Raditi komparativne analize postignuća učenika;
- Redovnije vrednovati učenička postignuća;
- Uzroke slabijih postignuća identifikovati po predmetima i razredima;
- Organizovati školska takmičenja iz opšteobrazovnih predmeta i drugih oblasti;
- Vršiti analizu o usaglašenosti kriterijuma ocjenjivanja i na osnovu toga utvrditi razloge oscilacija između klasifikacionih perioda, posebno u odnosu na kraj školske godine.

IV Rezultati – umjetničke škole

Grafički prikaz kvaliteta

Preporuke za poboljšanje:

- Stručni organi treba da se bave, pored kvantitativne i kvalitativnom analizom rezultata rada škole i predlažu mjere za njihovo poboljšanje;
- Potrebno je poboljšati opremljenost specijalizovanih učionica i kabineta;
- Sačiniti Plan profesionalnog razvoja i voditi portfolio PRNŠ za sve nastavnike;
- Obezbijediti računare u pojedinim učionicama;
- Dobre međuljudske odnose promovisati u lokalnoj zajednici i šire;
- Donijeti Pravilnik o nagrađivanju;
- Kontinuirano raditi na podizanju svijesti o problemima zaštite učenika;
- Podsticati Savjet roditelja da daje inicijative za unapređivanje obrazovno-vaspitanog rada;
- Insistirati na planiranju 20 % otvorenog dijela programa;
- Stručni organi škola treba da unaprijede analize uspjeha učenika i donesu odgovarajuće preporuke za dalje poboljšanje uspjeha;
- Poželjna je bolja koordinacija među stručnim aktivima kao i česte hospitacije.

Nacionalni savjet za obrazovanje

Tokom 2013. godine održano je 8 sjednica Nacionalnog savjeta za obrazovanje.

Savjet je **donio:**

- 13 ispitnih kataloga za provjeru znanja učenika na kraju trećeg ciklusa osnovne škole

- Plan i program vaspitno obrazovnog rada za djecu sa autizmom u Resursnim centrima i za djecu sa kombinovanim smetnjama
- 11 programa za obrazovanje odraslih – za stručna osposobljavanja
- Metodologiju izrade obrazovnih programa u stručnom obrazovanju
- 57 ispitnih kataloga za stručne kvalifikacije
- Programme obrazovanja za učenje crnogorskog znakovnog jezika- Nivo A i Nivo B
- Program obuke za direktore vaspitno-obrazovnih ustanova
- Program rane intervencije za djecu sa tjelesnim kombinovanim smetnjama (dvije ili više smetnji od kojih je dominantna tjelesna smetnja) i teškim hroničnim smetnjama do 4 godine
- Program rane intervencije za djecu sa smetnjama vida do 6 godina
- Mjerila za utvrđivanje punovažnosti i jednake vrijednosti obrazovnog programa privatne ustanove sa javno važećim obrazovnim programom
- Program obrazovanja odraslih za učenje Crnogorskog jezika
- 3 prilagođena programa obrazovanja odraslih za lica sa invaliditetom.

Savjet je **utvrdio**:

- Listu potencijalnih recenzenata za udžbenike u srednjem stručnom obrazovanju - područja rada: Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita; Građevina, geodezija, arhitektura; Elektrotehnika; Mašinstvo; Saobraćaj; Trgovina, turizam i ugostiteljstvo
- Punovažnost obrazovnog programa privatne predškolske ustanove „Montesori - Zvono“ iz Nikšića
- Liste potencijalnih recenzenata za nastavna sredstva u predškolskom vaspitanju i obrazovanju
- Program za pripreme vrtiće za romsku i egipćansku djecu.

DIREKTOR

Pavle Goranović